

belangrijke verbouw te schenken. [fol. 1467] De bevolking heeft er ook voordeel van, zeker in deze tijden, waarin ze zo bezocht wordt. Ook Batavia heeft grote moeite om Banda nu van het benodigde houtwerk te voorzien. De dienaren die naar de Zuidwestereilanden gingen, kwamen na een trage reis op 14 mei weer op Banda-Neira met 9185 lb was, 256 lb kareet, 116 lb vogelnestjes en 105 slaven aan. Volgens de brief van het bestuur van eind augustus 1763 hadden zij zich uitermate slecht gedragen. Vooral de overleden leider Koutenberg heeft zich schuldig gemaakt aan mensenroof, afpersingen, molesteren van personen en meer van dergelijke zaken. Hoewel hij niet meer gestraft kan worden, is bevolen het gedrag van de plaatsvervangend leider De Leeuw scherp te onderzoeken. Er moet voorkomen worden dat anderen ten koste van de Compagnie en de arme bevolking van die eilanden hun beurs spekken. De buitgemaakte slaven moeten ten laste van de boedel van Koutenberg schadeloos gesteld worden en naar hun dorp worden teruggestuurd. Verleden jaar is bevolen te onderzoeken of de Damar eilanden [fol. 1468] een baai hebben waarin schepen het gehele jaar veilig kunnen liggen. Een antwoord is nog niet ontvangen en de opdracht is herhaald. De tocht naar de Zuidoostereilanden is niet geslaagd. Er is slechts f 521 aan textiel omgezet en aan kareet etc. was er maar voor f 977 aanvoer. Dat was veroorzaakt door een laat vertrek, waardoor zowel op de heen- als de terugreis op het eiland Koway, noch op Pulau Kai, onderzoek kon worden of er specerijbomen groeien. Er is bevolen voortaan eerder te vertrekken om zulk onderzoek te kunnen doen. Zulke verontschuldiging zullen niet meer aanvaard worden. Op Banda zijn aan burgervartaalgen 5 sloepen, 4 pantjalangs, 7 sampans, 4 jonken en 1 opgeboeide orembaai, waarvan zich maar vier hadden aangeboden om op de Zuidoostereilanden levensmiddelen te gaan inkopen. Voor een tocht naar Nieuw-Guinea had geen enkele zich gemeld. Het bevel dat deze vaart het monopolie van de burgers op Banda moet blijven [fol. 1469] en ondersteund moet worden, is herhaald, opdat de aanvoer van levensmiddelen op Banda rijker wordt. Hoewel er in de voorafgaande jaren gunstig over de wapenkamer is gerapporteerd, meldt het bestuur in de brief van eind augustus dat deze nu in groot verval is. Als de beloofde goede maatregelen waren genomen en daarop was toegezien, dan zou de wapenkamer niet in een jaar in zo'n toestand zijn geraakt. Er is bevolen om oplettender te zijn, ook aangaande de artillerie, die eveneens slecht beheerd is. De verwarring en onduidelijkheden in de negotieboeken en aanverwante stukken zijn ergerlijk. Omdat ze nog niet foutloos waren, besloot het bestuur, volgens zijn brief van eind augustus, om op verzoek van opperkoopman Gerrit Aansorg nieuwe boeken te laten opmaken. Toen ze gereed waren, verklaarde Aansorg dat deze boeken in het huis van Jan Hugo van der Put en zonder zijn bemoeienis waren opgemaakt. [fol. 1470] Aansorg wilde ze daarom niet tekenen. Op 26 augustus 1763 besloot het bestuur beide versies van de boeken naar Batavia te zenden, vooral omdat er in de eerste versie verdachte veranderingen voorkomen. Deze negotieboeken zijn met de resoluties en bijlagen in handen van de visitateur-generaal gesteld, die nog bezig is ze te onderzoeken. Uit een ingekomen bericht is gebleken dat het verschil van f 11.923 tussen de boeken van 1759/60 en de bijhorende staatrekening is toe te schrijven aan onkunde en een foute behandeling. Omdat de Compagnie er geen nadeel van heeft ondervonden, heeft de Hoge Regering hierover slechts haar ongenoegen geuit en geschreven dat zulke slordigheden niet meer mogen voorkomen. Er is tevredenheid over uitgesproken dat op een partij textiel bij inkoop t.w.v. f 14.161 ruim 61 % winst is gemaakt. Als er geen ongemerkte textiel meer wordt aangevoerd en de tol van 15 % wordt geheven op de oosterse textiel, zal dit nog wel toenemen. In 1761/62 is op een inkoop van f 52.237 f24.462, of 47 %, winst gemaakt. Bij uitzondering was de winst op rijst 60 %. Het stemt eveneens tot tevredenheid dat van textiel, [fol. 1471] die al vijf tot acht jaar in de pakhuizen lag, door de oplettendheid van de gouverneur $\frac{1}{8}$ deel met 50 % winst is omgezet.)

Dat vervolgens de generale winsten groot geweest zijn	f 41.417, 7, 8
En in het precedente boekjaar	f 38.466, 4, 8
differerende	f 2.951, 3, -